

faglig konsulent hos Undervisningsinspektøren for Gymnasieskolen, »officielt i dansk, historie og oldtidskundskab, men i virkeligheden i hele den humanistiske faggruppe med undtagelse af engelsk, tysk og fransk«, som undervisningsinspektør dr. Højberg Christensen har sagt. Han fik derved lejlighed til ogsaa at inspirere lærerstaben over hele landet, hvad der ifølge undervisningsinspektøren lykkedes i »overordentlig« grad.

Eftertiden vil næppe i samme grad forstaa den usædvanlige, i en vis forstand enestaaende, betydning Th.A.M. havde for sin samtid gennem mere end en generation, og hvorom der foreligger saa mange vidnesbyrd. Det hænger sammen med, at han gav sit bedste i samtaler som lærer og som ven. Han, der skrev et klassisk dansk af samme fine karat som Øhlenschlägers ædle prosa, afskyede at skrive. Først i direkte kontakt med et levende væsen, det være sig menneske eller dyr, fandt han sit element. Først her udfoldede han det, der kun kan betegnes med ordet *visdom*. Med rette er han ofte blevet kaldt en Sokrates. Hans visdom fandt simple og ligefremme ord, fordi hans udtryksform var fornuft, men dens dybde skyldes, at hans oplevelsesform var en ganske anden. Da han ejede det, han kaldte »jydens blu«, talte han ikke om sine oplevelser; ogsaa i vennernes kreds var han lukket. Men de, der kom ham saa nær, som han nu engang tillod, forstod gennem antydninger, at hvis han for mange stod som inkarnationen af afklaret ro, skyldtes det hans egen »fortjeneste«, for at bruge Vodskovs ord om sig selv, som Th.A.M. citerer. I virkeligheden var han dybt foruroliget af primitive livsrørelser. Trods al klogskab og indsigt var han det modsatte af en rationalist. Den rationalisme, han bar til skue, var det ideal, han havde behov.

Carl Roos.

Den 10. juli 1950 afgik fhv. arkivar i rigsarkivet Emil Marquard ved døden, knap 77 år gammel. Rask og rørig færdedes han endnu få dage forinden i arkivet, sysselsat med forskellige udgiverarbejder.

M. fødtes 1873 i Emden, Hannover, af danske forældre, blev student fra Roskilde og 1898 cand. mag. (tysk, fransk og latin). Få år efter (i 1901) ansattes han som assistent i rigsarkivet, hvor han 1925 udnævntes til arkivar af 1. grad. Fra 1934—38 var han leder af arkivets 1. afdeling, fra 1938 til sin afsked i 43 af 2. I det lange tidsrum fra 1898 til 1925 havde han tillige arbejde ved Ritzaus bureau som redaktør.

Af uddannelse var M. filolog, ikke historiker, men hans udmærkede filologiske kundskaber, navnlig i tysk, kom til god nytte i arkivet og ved de forskellige udgiverarbejder, der vil bevare hans navn. For kildeskriftselskabet, hvoraf han blev medlem 1918, udgav han s. å. *Kongelige Kammerregnskaber fra Frederik III's og Christian V's Tid* (fra Fr. III's tid er dog kun bevaret brudstykker). For samme selskab udgav han det store værk *Breve til og fra Mogens Gyldensjerne og Anne Sparre I—III* (1929, 36, 41). Manuskriptet til dette skyldtes dog for en væsentlig del afdøde amanuensis i rigsarkivet F. Jessen. Endelig påtog han sig i 1945 at udgive Christian IV's søn prins Christians åbne og lukkede breve (c. 1631—47) og havde inden sin død forfærdiget manuskript til og med året 1645.

Størst fortjeneste har M. dog indlagt sig ved *Kancelliets brev-bøger*, hvilken udgave han overtog, da den tidligere udgiver L. Laursen blev rigsarkivar. Han nåede at få udgivet 6 tykke bd.: årene 1627—41 (udgivne 1929—50) med dertil hørende udførlige navne- og sagregistre.

Foruden som udgiver virkede M. som personalhistoriker. Tilskyndet ved sine arkivordningsarbejder anlagde han omfattende samlinger vedr. søofficerer og gesandter. De første samlinger udnyttedes i det sammen med T. A. Topsøe-Jensen udgivne værk *Officerer i den dansk-norske Søetat 1660—1814 og den danske Søetat 1814—1932* (I—II, 1935). Om gesandterne havde han planlagt værket: *Danske Gesandtskaber i Udlandet. I. Indtil 1648. II. 1648—1914*, hvoraf inden hans død nogle få ark var sat op. I øvrigt havde han fra sine samlinger bidraget til *Repertorium der diplomatischen Vertreter aller Länder. I. 1648—1715* (1936). Mod nævnte værker vil der formentlig med rette kunne gøres den indvending, at systematik og konsekvens næppe var M.s stærke sider.

M. var udgiver og personalhistorisk samler, men først og fremmest, ville han selv sige, arkivmand. Hans nævnte store sprogkundskaber virkede her sammen med en gennem de mange år opøvet læsefærdighed i gammel skrift. Talrige forskere har han ydet hjælp — ved vejledning eller ved levering af afskrifter eller undersøgelser til deres arbejder. Rigsarkivet, hvor han daglig færdedes også som emeritus, omfattede han med en rørende kærlighed. Et smukt symbol herpå var det, at da hans lig fra Fyn, hvor han døde, førtes til hjemmet i Kbh., gjordes der en omvej forbi arkivet, hvor man holdt stille et par minutter.

Holger Hjelholt.